

PREGĂTIREA ȘI TENTATIVA ÎN CAZUL OMORULUI SĂVÂRȘIT ÎN STARE DE AFECT

Rodica BERDILO

CZU: 343.61

rodicatext@gmail.com

Nu toate infracțiunile au o etapă de pregătire și o etapă de tentativă. Scopul prezentului studiu este de a stabili în ce măsură această afirmație se referă la infracțiunea prevăzută la art. 146 CP RM.

În primul rând, este necesar să aflăm dacă omorul, săvârșit în stare de afect, poate avea etapa de pregătire.

Unii autori resping această posibilitate. De exemplu, M.G. Frolov susține: „Infracțiunile, comise cu intenție spontană, se caracterizează prin absența etapei de pregătire” [1, p. 9-10]. E.V. Puleaeva menționează: „Trebuie considerată eronată practica recunoașterii unei posibile etape de pregătire în cazul infracțiunilor săvârșite în stare de afect” [2, p. 10]. Pe de altă parte, de exemplu, M.I. Galiukova admite implicit posibilitatea pregătirii de omorul săvârșit în stare de afect: „Pregătirea pentru o infracțiune săvârșită în stare de afect nu este întotdeauna posibilă datorită faptului că intenția apare și se realizează într-o perioadă scurtă de timp” [3]. *Per a contrario*, din cele afirmate de M.I. Galiukova, ar rezulta că pregătirea pentru o infracțiune săvârșită în stare de afect este posibilă în cazul în care se înfăptuiește în perioada scurtă de timp în care intenția apare și se realizează.

Totuși, să nu uităm că starea de afect este de scurtă durată. Este greu de înțeles cum în cele câteva secunde sau minute, în care apare și se realizează intenția de a săvârși omorul în stare de afect, ar fi posibilă pregătirea în sensul art. 26 CP RM. Teoretic, s-ar putea admite că, în cele câteva secunde sau minute de aflare în starea de afect, făptuitorul reușește să înfăptuiască anumite acte preparatorii: adaptarea mijloacelor ori instrumentelor de comitere a infracțiunii; înlăturarea unor obstacole în calea săvârșirii infracțiunii; ascunderea unor urme ale infracțiunii etc. Însă contează nu doar aspectul temporal. Modificând conștiința și refractând voința făptuitorului, starea de afect face ca acesta să acționeze haotic și dezorganizat. În

asemenea împrejurări, este dificil a se vorbi despre crearea de condiții pentru săvârșirea infracțiunii în sensul art. 26 CP RM. Orice pregătire de infracțiune implică intenție premeditată, iar aceasta contravine însăși naturii juridice a infracțiunii prevăzute la art. 146 CP RM. În context, este util să-l cităm pe B.V. Sidorov: „Formarea motivului și a intenției de a comite o infracțiune în stare de afect se desfășoară întotdeauna pe neașteptate și rapid, deși nu la fel de fulminant ca apariția afectului, însă neapărat după acțiunile ilegale sau imorale ale victimei și nemijlocit sub influența afectului apărut. Activitatea psihologică a făptuitorului (motivația, alegerea scopului comportamentului, luarea deciziei) în astfel de condiții nu poate fi în niciun caz „rezultatul gândirii reci” și nici o consecință a pregătirii” [4, p. 78].

Cu toate acestea, există o nuanță care le scapă tuturor celor care exclud „fără drept de apel” posibilitatea pregătirii de omorul săvârșit în stare de afect. Astfel, S. Brînza și V. Stati susțin: „Este posibil ca făptuitorul să se pregătească de lipsirea de viață a celui care, într-un viitor, urmează să devină victima infracțiunii prevăzute la art. 146 CP RM. Or, nu se exclude existența unor relații de antipatie și ostilitate între făptuitor și victimă, care se raportează la o perioadă anterioară comiterii infracțiunii. Dar aceasta deloc nu înseamnă că făptuitorul se pregătește de săvârșirea infracțiunii prevăzută la art. 146 CP RM, întrucât nu poate programa că lipsirea de viață a acelei victime o va săvârși aflându-se în stare de afect” [5, p. 317]. Așadar, în contextul supravinerii intenției, este posibil ca pregătirea de infracțiunea prevăzută la art. 145 CP RM să fie urmată de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 146 CP RM. În acest caz, luând în considerare deopotrivă regulile specificate la lit. a) art. 117 și art. 118 CP RM, se poate afirma că infracțiunea consumată, prevăzută la art. 146 CP RM, absoarbe pregătirea de infracțiunea prevăzută la art. 145 CP RM.

În al doilea rând, este necesar să aflăm dacă omorul, săvârșit în stare de afect, poate avea etapa de tentativă.

Unii autori consideră că, datorită caracterului său subit, afectul exclude tentativa la omorul săvârșit în prezența acestei stări [2, p. 10; 4, p. 53; 6]. Considerăm că un asemenea argument s-ar potrivi etapei de pregătire de infracțiunea prevăzută la art. 145 CP RM, nu etapei de tentativă la această infracțiune.

Alți autori invocă drept argument imposibilitatea manifestării intenției directe de către cel care comite omorul săvârșit în stare de afect. De exemplu, V.M. Burdin arată: notele distinctive ale afectului denotă că faptele săvârșite într-o astfel de stare se caracterizează prin imprevizibilitate impulsivă pentru făptuitor. În legătură cu faptele comise în starea de afect, este foarte probabil să vorbim despre intenția indirectă. Or, acționând impulsiv, făptuitorul urmărește să-i cauzeze victimei orice rău și nu poate dori survenirea urmărilor prejudiciabile concrete ale faptei sale [7, p. 136]. Un punct de vedere apropiat este exprimat de V.O. Navroțki: săvârșind o infracțiune în starea de afect, făptuitorul încearcă să se răfuiească cu cel care a recurs la acțiuni ilegale sau imorale. În acest caz, sfera conștiinței este redusă, iar capacitatea de a controla comportamentul este restrânsă. Drept urmare, cel care săvârșește o infracțiune în stare de afect nu poate prevedea cu exactitate consecințele comportamentului său și nu dorește producerea unor anumite urmări prejudiciabile [8, p. 175-176].

Suntem de acord cu acei doctrinari care admit posibilitatea tentativei în cazul omorului săvârșit în stare de afect [5, p. 317; 9; 10]. A.I. Sitnikova chiar evidențiază un tip aparte al tentativei de infracțiune – „tentativa afectizată” [11, p. 45].

Într-adevăr, din art. 146 CP RM nu reiese în niciun fel că subiectul omorului săvârșit în stare de afect nu poate dori producerea morții victimei. Tipul intenției și, implicit, posibilitatea existenței tentativei, depind nu de lipsa sau prezența stării de afect, ci de alți factori: caracteristicile mijlocului sau instrumentului de comitere a infracțiunii; numărul și intensitatea loviturilor aplicate de către făptuitor; localizarea pe corpul victimei a loviturilor aplicate etc.

Referințe:

1. ФРОЛОВ, М.Г. *Предупреждение насильственных преступлений, совершаемых с внезапно возникшим умыслом* / Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2006.
2. ПУЛЯЕВА, Е.В. *Аффект: Уголовно-правовая и криминологическая характеристика* / Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Тамбов, 2007.
3. ГАЛЮКОВА, М.И. Причинение вреда здоровью в состоянии аффекта: проблемы квалификации. В: *Успехи современного естествознания*, 2005, № 3, сс. 30-31. ISSN 1681-7494

4. СИДОРОВ, Б.В. *Аффект. Его уголовно-правовое и криминологическое значение (социально-психологическое и правовое исследование)*. Казань: Издательство Казанского университета, 1978. 160 с.
5. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea specială*. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1328 p. ISBN 978-9975-53469-7
6. ТКАЧЕНКО, В.И. Понятие и виды покушения на преступление. В: *Вопросы теории и практики применения уголовного закона. Межвузовский сборник*. Красноярск: Издательство Красноярского университета, 1990, сс. 47-57.
7. БУРДІН, В.М. *Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені в стані сильного душевного хвилювання*. Львів: ПАІС, 2006. 200 с. ISBN 966-7651-39-8
8. НАВРОЦЬКИЙ, В.О. *Основи кримінально-правової кваліфікації*. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 512 с. ISBN 978-966-667-381-0
9. БРИЖАК, А.В. Проблемні питання кримінально-правової кваліфікації злочинів вчинених в стані. В: *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*, 2015, вип. 3, сс. 177-190. ISSN 2707-7527
10. ШАСТЮК, О.А. О некоторых вопросах влияния видов умысла на квалификацию преступлений. În: *Современные проблемы права, экономики и управления*, 2018, № 2, сс. 129-137. ISSN 2414-3847
11. СИТНИКОВА, А.И. *Приготовление к преступлению и покушение на преступление*. Москва: Ось-89, 2006. 159 p. ISBN 5-98534-313-8